

BS/92/2013

**STUDIA WYŻSZE – DLA KOGO,
PO CO I Z JAKIM SKUTKIEM**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2013 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

-
- ▶ W opinii prawie czterech piątych badanych (78%) w Polsce studiować może każdy. Przeważająca część ankietowanych (57%) uważa również, że dyplom wyższej uczelni ma dziś małą wartość na rynku pracy oraz że większe szanse na zatrudnienie daje wykształcenie techniczne niż humanistyczne. Lepiej oceniana jest też sytuacja absolwentów studiów stacjonarnych i uczelni publicznych.

  - ▶ Cechą najsilniej różnicującą opinie na temat studiowania jest wykształcenie. Respondenci legitymujący się wyższym wykształceniem częściej uważają, że szkolnictwo wyższe jest masowe oraz że dyplom studiów wyższych nie ma dużej wartości na rynku pracy.

W roku akademickim 2011/2012 w Polsce działało 460 wyższych uczelni, w których kształciło się łącznie 1,764 mln osób. Po roku 1989, w ciągu pierwszych sześciu lat transformacji, liczba studentów wzrosła prawie pięciokrotnie. Z przyczyn demograficznych od 2006 roku obserwuje się jej niewielki, choć konsekwentny spadek¹. Duże zainteresowanie studiami wyższymi potwierdzają analizy prowadzone przez OECD. W 2010 roku w trakcie lub po takiej edukacji² było 74% Polaków mających mniej niż 25 lat i kwalifikacje uprawniające do studiowania (zdany egzamin maturalny), co stanowiło 52% ogółu osób w tym wieku. To najwyższy wskaźnik spośród wszystkich uwzględnionych w rankingu krajów – zbliżony odsetek odnotowano jedynie w Australii (50%) i Irlandii (49%).

Gwałtowny wzrost aspiracji edukacyjnych przełożył się na rozrost szkolnictwa wyższego. Popyt na wyższe wykształcenie wchłonęły płatne studia realizowane na uczelniach państwowych oraz nowozakładane uczelnie niepubliczne. Pierwsze prywatne szkoły wyższe utworzono w 1991 roku, a do roku 1996 ich liczba przewyższyła liczbę uczelni publicznych. W 2008 roku naukę w niezależnej od państwa instytucji prywatnej pobierał co trzeci student (34%). Udział sektora niepublicznego w tej dziedzinie był wówczas największy w całej OECD³.

Upowszechnienie szkolnictwa wyższego w Polsce jest bez wątpienia dużym osiągnięciem. Wzrost liczby osób z wyższym wykształceniem (w 2011 roku stanowiły one 17% populacji powyżej dwunastego roku życia⁴) powinien mieć pozytywny wpływ na kondycję społeczeństwa obywatelskiego i gospodarkę. Duża dynamika tego procesu rodzi jednak pytanie, czy w nowych warunkach szkolnictwo wyższe w Polsce jest w stanie skutecznie spełniać swoje funkcje. Wiele wskazuje bowiem na to, że system kształcenia nie do końca nadążał za tempem zmian. W ofercie nowych uczelni znalazły się przede wszystkim kierunki niskonakładowe. Doprowadziło to do koncentracji studentów w wąskiej grupie specjalizacji – około połowy osób studiujących uczy się na 5% kierunków. W rezultacie na

---

¹ Przy założeniu stałej stopy partycypacji (wskaźnik scholaryzacji) szacuje się, że do 2020 roku liczba studentów zmniejszy się o 600-800 tys.; por. Ernst & Young Business Advisory, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, „Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 roku”, bmw 2010, s. 20.

² Podane dane dotyczą edukacji wyższej typu A (OECD).

³ Por. OECD, „Education at a glance 2012: OECD indicators”, bmw 2012; GUS, „Szkoły wyższe i ich finansowanie w roku 2011”, Warszawa 2012; GUS, „Rocznik statystyczny 2012”, Warszawa 2012.

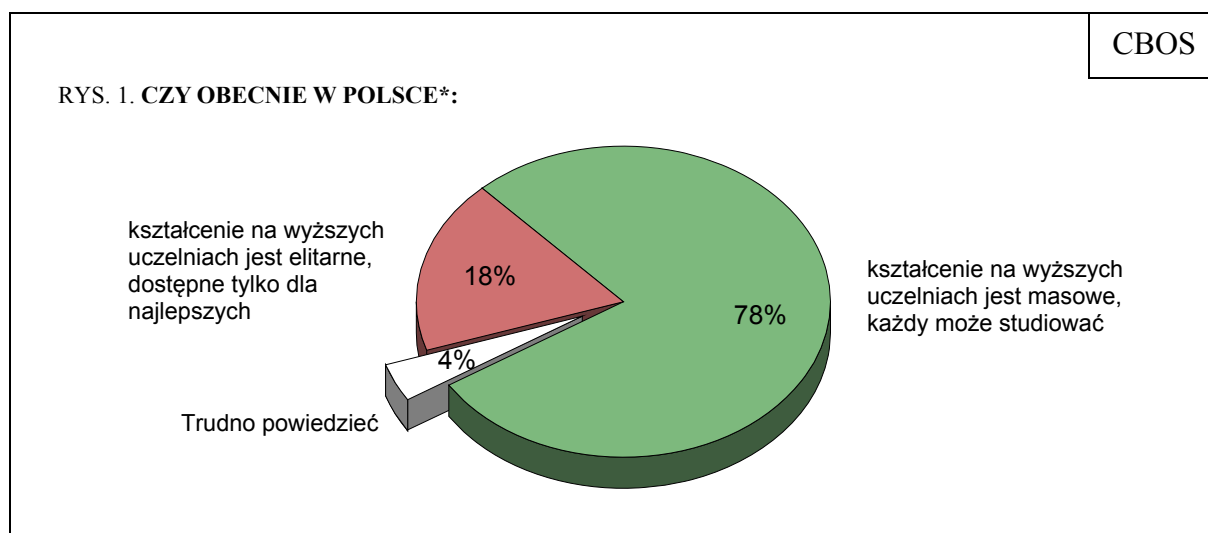
⁴ Por. GUS, „Rocznik statystyczny 2012”, Warszawa 2012, s. 193.

najbardziej popularnych studiach z grupy „ nauk społecznych, handlu i prawa” oraz „kształcenia” na jednego samodzielnego pracownika nauki przypada nawet kilkuset studentów⁵.

W czerwcowym sondażu⁶ badaliśmy społeczną świadomość tych procesów. Czy Polacy je zauważają? Jak oceniają ich skutki? Na te pytania próbujemy odpowiedzieć w niniejszym komunikacie.

DOSTĘPNOŚĆ KSZTAŁCENIA I JEJ KONSEKWENCJE

Prawie cztery piąte badanych (78%) sądzi, że kształcenie na wyższych uczelniach w Polsce jest masowe, w tym blisko połowa (47%) wyraża taki pogląd w sposób zdecydowany (wybierając skrajny punkt na 6-stopniowej skali). Przeciwnego zdania jest jedna piąta ankieterowanych (18%).

* Badani odpowiadali na pytanie posługując się 6-stopniową skalą, na rysunku przedstawiono odpowiedzi zrekodowane

O tym, że każdy może studiować, częściej przekonani są ci, którzy sami posiadają dyplom szkoły wyższej (93%). Ocenie takiej sprzyjają też cechy socjodemograficzne będące korelatami wyższego wykształcenia – zamieszkiwanie w dużej aglomeracji, bycie kobietą oraz dobra sytuacja materialna (zob. tabela aneksowa).

⁵ Por. Ernst & Young Business Advisory, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, „Diagnoza stanu szkolnictwa wyższego w Polsce”, bmw 2009.

⁶ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (277) przeprowadzono w dniach 6–12 czerwca 2013 roku na liczącej 1010 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

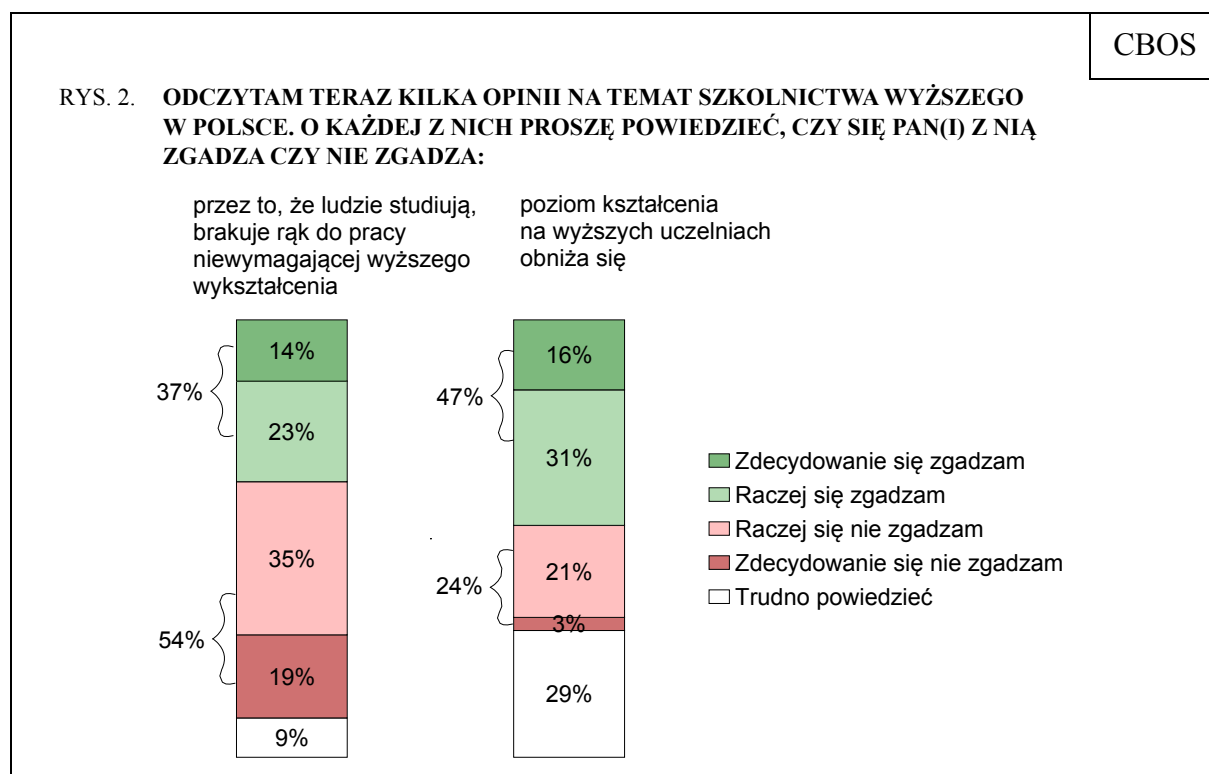
W grupie osób przekonanych, że dostęp do szkolnictwa wyższego jest powszechny, umasowienie studiowania jest najczęściej wartościowane negatywnie – połowa z nich (51%) uważa, że jakość kształcenia na wyższych uczelniach pogarsza się. Krytyczne oceny poziomu nauczania są rzadsze wśród respondentów deklarujących, że szkolnictwo wyższe jest elitarne, a możliwość pójścia na studia mają tylko najlepsi (39%).

Tabela 1

Czy obecnie w Polsce:	Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza z opinią, że poziom kształcenia na wyższych uczelniach się obniża?		
	Zgadzam się*	Nie zgadzam się*	Trudno powiedzieć
	w procentach		
kształcenie na wyższych uczelniach jest elitarne, dostępne tylko dla najlepszych (N=117)	39	31	30
kształcenie na wyższych uczelniach jest masowe, każdy może studiować (N=787)	51	23	26

* Połączono odpowiedzi „zdecydowanie” i „raczej”

Na poziomie ogólnospołecznym z opinią, że jakość kształcenia na wyższych uczelniach obniża się, zgadza się co drugi ankietowany (47%), co czwarty (24%) nie ma takich odczuć, a prawie co trzeci (29%) nie potrafi zająć jednoznacznego stanowiska w tej sprawie. Mniej respondentów (37%) podziela pogląd, że przez to, iż ludzie studiuja, brakuje rąk do pracy niewymagającej wyższego wykształcenia.

Negatywne symptomy wzrostu aspiracji edukacyjnych na rynku pracy ponadprzeciętnie często dostrzegają przedsiębiorcy (45%) oraz osoby młodsze, w tym uczniowie i studenci (52%). Złe oceny poziomu kształcenia są natomiast częstsze wśród badanych lepiej wykształconych (wyraża je 74% respondentów z wyższym wykształceniem), absolwentów uczelni publicznych (77% wobec 59% absolwentów uczelni niepublicznych) i wśród osób, które ukończyły studia w trybie stacjonarnym (80% wobec 66% absolwentów studiów niestacjonarnych: wieczorowych, zaocznych lub eksternistycznych). Sprzyja im także życie w większej miejscowości oraz uzyskiwanie wyższych dochodów *per capita*.

DLACZEGO STUDIA?

Jako powód, dla którego młodzi ludzie rozpoczynają naukę na wyższej uczelni, dwie trzecie badanych (63%) podaje aspiracje zawodowe i sytuację na rynku pracy. Największa część ankietowanych tłumaczy taką decyzję chęcią znalezienia dobrej pracy – lepiej płatnej (15%), zgodnej z zainteresowaniami (2%), lekkiej, niefizycznej (2%) lub po prostu lepszej (27%). Bardziej pesymistyczna diagnoza zakłada, że osoby ze średnim wykształceniem widzą w dyplomie wyższej uczelni szansę na podjęcie jakiegokolwiek zatrudnienia (14%) oraz że muszą studiować, bo nie ma dla nich pracy (8%). Mniej osób mówi o chęci zrobienia kariery zawodowej (4%), bądź poprawienia pozycji na rynku pracy – zwiększenia szans i możliwości (3%).

Jedna czwarta badanych (24%) sądzi, że studentami powodują pobudki poznawcze i ambicjonalne, takie jak chęć zdobycia wiedzy, podniesienia kwalifikacji i poszerzenia horyzontów (16%), zaspokojenia własnych aspiracji (6%) oraz rozwijania zainteresowań, talentu (5%). Nieco mniej osób uważa, że młodym chodzi o pieniądze, odpowiednio wysoki poziom życia (19%), albo, ogólnie, o zapewnienie sobie lepszej przyszłości (17%).

W ocenie 13% respondentów studentom zależy na „papierze” potwierdzającym formalne wykształcenie. Zdaniem niektórych studiowanie bywa ucieczką przed dorosłością (7%), sposobem na podwyższenie statusu społecznego (5%) oraz przejawem konformizmu – podatności na panującą modę (4%) lub uległości wobec rodziców, bezrefleksyjnego realizowania ich planów i marzeń (3%).

	CBOS
<p>Jak Pan(i) sądzi, czym kierują się młodzi ludzie rozpoczynając naukę na wyższej uczelni? Dlaczego idą na studia?</p>	
POZYCJA NA RYNKU PRACY	63%
– chcą mieć lepszą pracę – ogólnie np. „lepsza praca”	27%
– chcą mieć dobrze płatną pracę np. „żeby mieć wyższe zarobki”, „żeby dobrze zarabiać”, „zarabianie dobrych pieniędzy”	15%
– chcą mieć pracę np. „znalezienie pręcej pracy”, „żeby sobie ułatwić znalezienie pracy”, „myślą, że po studiach szybciej znajdą pracę”, „myślą, że będą mieć pracę”	14%
– nie ma dla nich pracy, chcą przeczekać np. „że może się zmieni i będzie dla nich praca”, „forma przeczekania na lepsze czasy”, „brak pracy po szkole średniej, więc idą dalej”	8%
– chcą zrobić karierę zawodową np. „żeby osiągnąć sukces zawodowy”, „żeby zrobić karierę”, „chcą być dyrektorami”, „studia dają możliwość awansu”	4%
– chcą mieć większe szanse/możliwości na rynku pracy – ogólnie np. „wymagania rynku pracy”, „myślą, że będą mogli wybierać pracę”, „lepsze perspektywy zawodowe”	3%
– chcą mieć wymarzoną pracę np. „praca, jaką chcieli”, „żeby mieć możliwość osiągnięcia pracy, którą lubią”	2%
– chcą mieć lekką, niefizyczną pracę np. „bo nie chcą pracować fizycznie”	2%
WIEDZA, AMBICJE, ZAINTERESOWANIA	24%
– chcą zdobywać wiedzę, podnosić kwalifikacje, rozwijać się np. „żeby mieć większą wiedzę”, „podnieść kwalifikacje”, „lepsza perspektywa rozwoju”, „zdobyć zawód”, „żeby wyuczenni byli”, „zdobycie konkretnych kwalifikacji”, „chcą być mądrzejsi”, „lepiej poznać świat”	16%
– ambicjami, satysfakcją np. „dla swojego zadowolenia”, „bo mają ambicje”, „mają ochotę się uczyć”, „chcą coś więcej osiągnąć”, „realizacja aspiracji”, „bo się lepiej uczą”	6%
– zainteresowaniami, uzdolnieniami np. „wydaje im się, że chcą zgłębiać dany kierunek”, „wybierają kierunek według swoich zainteresowań”, „aby rozwijać swoje pasje”, „zdolności”, „z powołania”	5%
PIENIĄDZE, POZIOM ŻYCIA	
np. „żeby mieć pieniądze”, „lepszy byt”, „żeby mieć wyższe zarobki”	19%
ŁATWIEJSZE ŻYCIE, LEPSZA PRZYSZŁOŚĆ – OGÓLNIE	
np. „żeby im się w życiu udało”, „żeby lepiej żyć”, „żeby mieć lepszy byt”, „żeby mieć lepszy start”, „żeby mieć łatwiej w życiu”, „to jest przepustka na dalsze życie do wszystkiego”, „żeby sobie lepiej ułożyć życie”, „żeby stworzyć sobie lepszą przyszłość”	17%
DYPŁOM WYŻSZEJ UCZELNI	
np. „żeby mieć papier”, „zdobyć dyplom”, „żeby mieć studia”, „żeby mieć wykształcenie”, „kierują się tym, gdzie się łatwiej dostać”, „bo łatwo ukończyć”, „żeby cokolwiek studiować”	13%

cd.

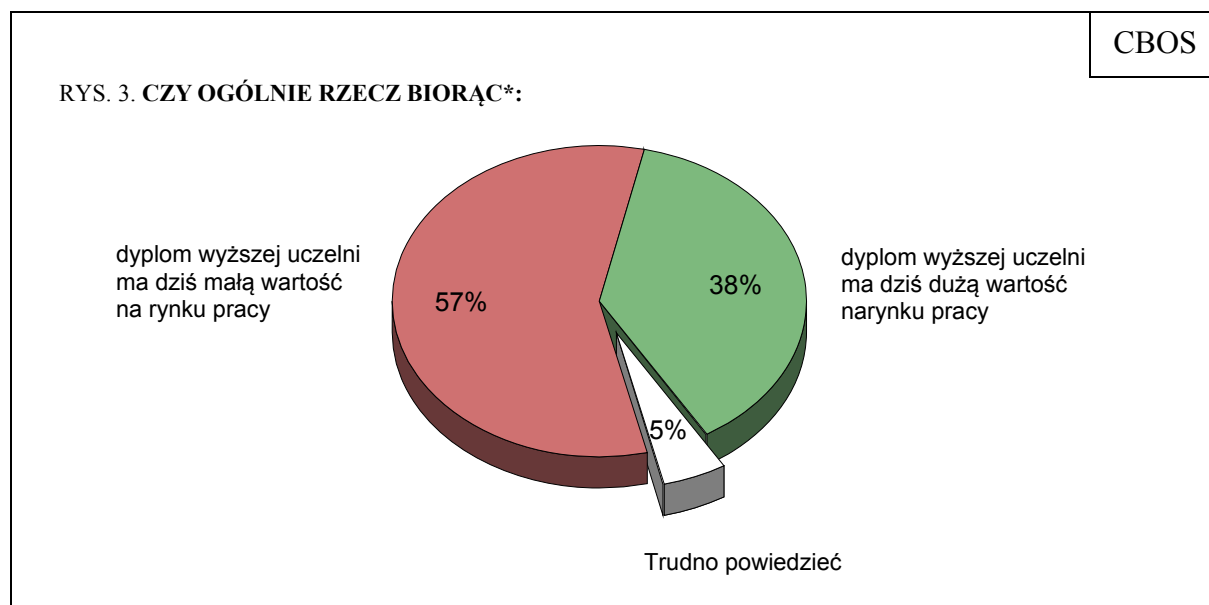
	CBOS
<p>Jak Pan(i) sądzi, czym kierują się młodzi ludzie rozpoczynając naukę na wyższej uczelni? Dlaczego idą na studia?</p>	
<p>ULEGŁOŚĆ, KONFORMIZM</p> <p>– modą np. „koleżanki i koledzy studiują”, „taki jest trend”, „moda”, „bo wszyscy idą”, „bo tak wypada”, „by poprawić statystyki”, „jest to wpisane w kalendarz każdego człowieka, że po maturze idzie na studia”</p> <p>– aspiracjami rodziców np. „nie rozczarować rodziców”, „wpływ rodziców”, „bo rodzice im każą”, „za namową rodziców”, „pod naciskiem rodziców”, „presja rodziców”, „bo rodzice tego wymagają”, „rodzice tak kierują”</p>	<p>7%</p> <p>4%</p> <p>3%</p>
<p>NIEDOJRZAŁOŚĆ</p> <p>– chcą się bawić, przedłużyć dzieciństwo np. „bo rodzice sponsorują”, „chcą odwlec czas zetknięcia się z twardą rzeczywistością”, „nie mają chęci do pracy”, „bo im się robić nie chce”, „żeby przeciągnąć sobie młodość”, „żeby przedłużyć sobie okres wolności”</p> <p>– brakiem pomysłu na siebie, swoje życie np. „z braku pomysłu na siebie”, „na studiach dopiero ludzie dowiadują się, co chcą robić w życiu”, „z braku pomysłu na życie”, „z nudów”</p>	<p>7%</p> <p>6%</p> <p>1%</p>
<p>PRESTIŻ, STATUS SPOŁECZNY np. „żeby nie musieć się wstydzić całe życie”, „zmiana statusu społecznego”, „zdobyć tytuły”, „aby być kimś”, „wyższy prestiż”</p>	<p>5%</p>
<p>INNE np. „z obawy przed wojskiem”, „wykształcenie ma znaczenie na emigracji”, „bo są głupi”, „dla rent i świadczeń”</p>	<p>2%</p>
<p>TRUDNO POWIEDZIEĆ</p>	<p>4%</p>

* Pytanie otwarte; procenty nie sumują się do 100, ponieważ każdy respondent mógł podać więcej niż jedną przyczynę, z tego samego powodu nie sumują się procenty wskazań szerszych kategorii

O tym, że o pójściu na studia decydują aspiracje zawodowe lub materialne częściej przekonani są absolwenci uczelni niepublicznych, osoby, które ukończyły studia w trybie niestacjonarnym oraz badani znajdujący się w trudniejszej sytuacji finansowej. Respondenci lepiej sytuowani w większym stopniu tłumaczą taką decyzję konformizmem oraz wewnętrzną potrzebą rozwoju. Badani w wieku 18–24 lata, a także uczniowie i studenci ponadprzeciętnie często uważają natomiast, że młodzi ludzie studiują dla samego dyplomu (zob. tabela aneksowa).

MAGISTER NA RYNKU PRACY

Niespełna trzy piąte ankietowanych (57%) sądzi, że dyplom wyższej uczelni ma małą wartość na rynku pracy. Około dwóch piątych badanych (38%) wyraża pogląd przeciwny, a 5% nie ma zdania na ten temat.

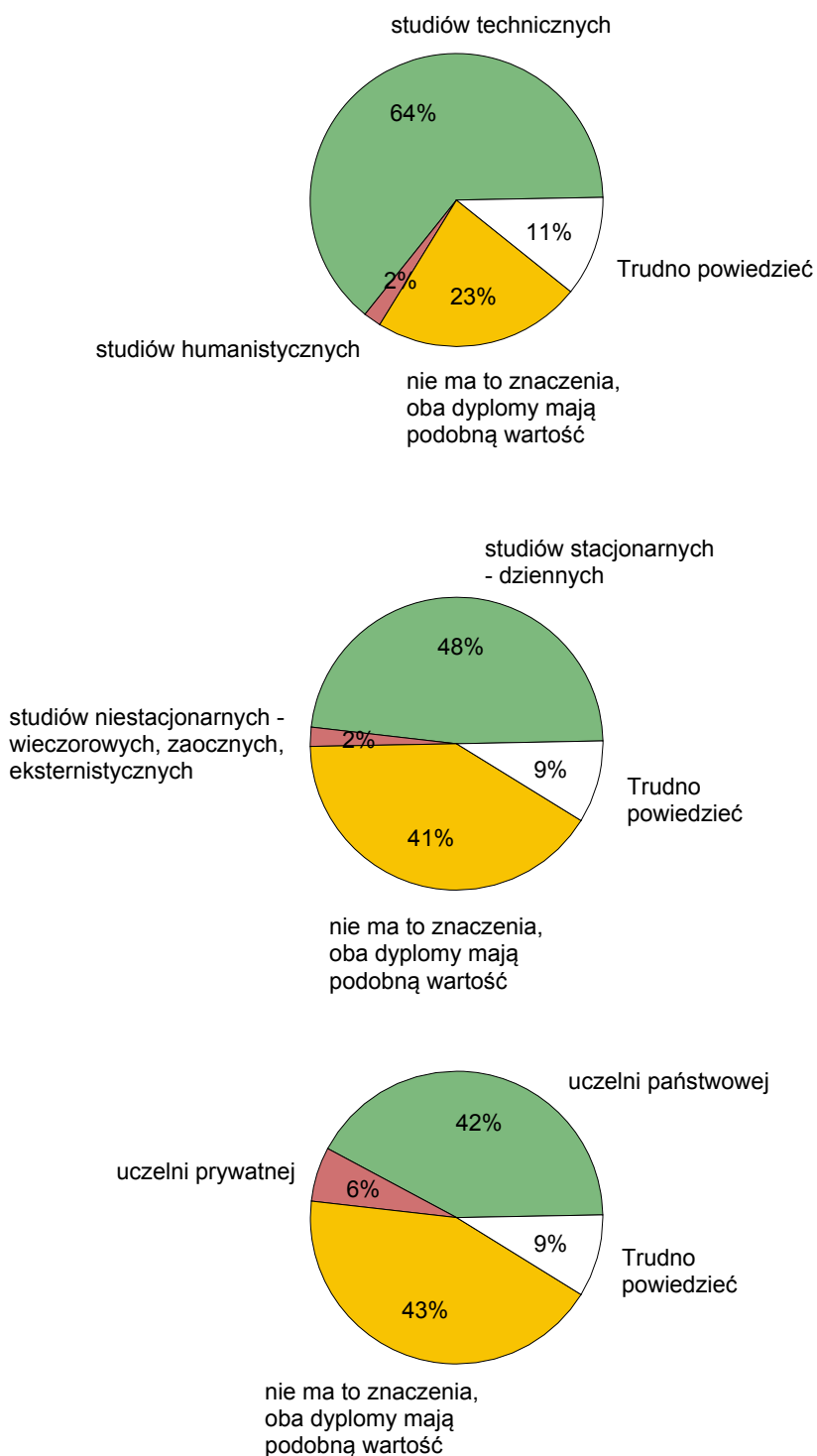

* Badani odpowiadali na pytanie posługując się 6-stopniową skalą, na rysunku przedstawiono odpowiedzi zrekodowane

Przekonaniu, że wyższe wykształcenie nie gwarantuje zatrudnienia sprzyja posiadanie dyplomu wyższej uczelni. Ocena taka jest częstsza wśród absolwentów uczelni państwowych oraz studiów wieczorowych, zaocznych lub eksternistycznych. W grupach społeczno-zawodowych częściej dokonują jej respondenci piastujący funkcje kierownicze, ankietowani prowadzący własną działalność poza rolnictwem oraz uczniowie i studenci (zob. tabela aneksowa).

Prawie dwie trzecie badanych (64%) uważa, że większym powodzeniem na rynku pracy cieszy się wyższe wykształcenie techniczne niż humanistyczne. Bardziej podzielone są opinie na temat szans osób kończących studia w różnym trybie oraz w szkołach o różnej formie własności. Zdaniem dwóch piątych respondentów tryb studiowania i własność ukończonej uczelni nie mają wpływu na perspektywy zawodowe (odpowiednio: 41% i 43%). Zbliżone liczebnie grupy deklarują, że mechanizmy rynku pracy uprzywilejowują absolwentów studiów dziennych (48%) i uczelni publicznych (42%).

RYS. 4. CZY WIĘKSZE SZANSE NA ZNALEZIENIE PRACY DAJE DYPLOM:

W Polsce każdy może studiować. Choć diagnoza ta sama w sobie nie powinna być powodem do niepokoju, to co się za nią kryje, z pewnością nie nastraja optymistycznie. Wzrost dostępności kształcenia ankietowani wiążą bowiem zazwyczaj z obniżeniem jego poziomu. Przekonanie, że w systemie szkolnictwa wyższego nie dzieje się dobrze, ponadprzeciętnie często wyrażają osoby, które same w jakimś momencie swojego życia były jego ogniwem – absolwenci szkół wyższych.

Wyższe wykształcenie ma otwierać nowe, większe możliwości zawodowe. To, że w społecznej ocenie studiuje się przede wszystkim dla pracy, nie oznacza wcale, że dyplom wyższej uczelni ją gwarantuje – szczególnie w przypadku kierunków humanistycznych. Pojawiają się też głosy, że do podjęcia studiów skłania młodych nie tyle ambicja, czy chęć poszerzenia wiedzy, ile lenistwo i nieodpowiedzialność oraz że studiują dla samego dyplomu. Co interesujące, tę ostatnią opinię w największym stopniu podzielają sami studenci.

Opracowała
Natalia HIPSZ

Tabela 1

		Czy obecnie w Polsce:			Liczba osób
		kształcenie na wyższych uczelniach jest elitarne	kształcenie na wyższych uczelniach jest masowe	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		18	78	4	1006
Płeć	Mężczyźni	20	75	5	487
	Kobiety	16	81	3	520
Wiek	18-24 lata	24	74	2	119
	25-34	15	83	2	203
	35-44	19	78	4	172
	45-54	17	80	4	165
	55-64	19	78	4	175
	65 lat i więcej	16	75	9	172
Miejsce zamieszkania	Wieś	20	75	5	395
	Miasto do 19999	15	81	4	155
	20000-99999	12	84	3	181
	100000-499999	25	70	5	168
	500000 i więcej mieszk.	9	89	1	107
Wykształcenie	Podstawowe	16	76	8	218
	Zasadnicze zawodowe	24	69	7	252
	Średnie	20	78	2	339
	Wyższe	7	93		198
Forma własności ukończonej uczelni	Publiczna	7	93		166
	Niepubliczna	4	96		30
Tryb ukończonych studiów	Stacjonarny	8	92		120
	Niestacjonarny	4	96		75
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	5	95		91
	Średni personel, technicy	19	81		39
	Pracownicy adm.-biurowi	14	86		68
	Pracownicy usług	29	71		67
	Robotnicy wykwalifikowani	24	68	8	111
	Robotnicy niewykwalifik.	23	73	4	59
	Rolnicy	15	82	3	61
Pracujący na własny rach.	18	79	3	40	
Bierni zawodowo	Renciści	12	80	8	69
	Emeryci	16	76	8	198
	Uczniowie i studenci	14	86		61
	Bezrobotni	18	76	6	95
	Gospodynie domowe i inni	29	68	2	47
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	10	89	1	132
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	23	73	4	98
	sekt. pryw. poza rolnict.	20	77	3	223
	prywatnym gosp. rolnym	14	81	5	60
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	14	82	4	146
	501-750	26	70	4	99
	751-1000	20	74	6	165
	1001-1500	15	82	4	146
	Powyżej 1500 zł	13	87	0	165
Ocena własnych war. mater.	Złe	21	74	4	137
	Średnie	16	78	6	450
	Dobre	18	80	2	420
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	23	74	3	56
	Raz w tygodniu	14	80	5	443
	1-2 razy w miesiącu	18	78	3	163
	Kilka razy w roku	21	75	4	225
	W ogóle nie uczestniczy	18	78	3	119
Poglądy polityczne	Lewica	20	78	2	161
	Centrum	19	79	2	368
	Prawica	15	82	3	266
	Trudno powiedzieć	16	72	11	212

Tabela 2

		Jak Pan(i) sądzi, czym kierują się młodzi ludzie rozpoczynając naukę na wyższej uczelni? Dlaczego idą na studia?				
		Pozycja na rynku pracy	Pieniądze, poziom życia	Łatwiejsze życie, lepsza przyszłość – ogólnie	Prestiż, status społeczny	Wiedza, ambicje, zainteresowania
		%	%	%	%	%
Ogółem		63	19	17	5	24
Płeć	Mężczyźni	61	18	19	6	22
	Kobiety	65	20	16	3	27
Wiek	18-24 lata	66	18	15	2	17
	25-34	72	23	10	4	25
	35-44	62	15	20	5	20
	45-54	66	18	18	6	28
	55-64	63	22	17	7	27
	65 lat i więcej	49	16	24	3	25
Miejsce zamieszkania	Wieś	61	17	20	3	23
	Miasto do 19999	68	26	13	10	23
	20000-99999	65	19	13	5	29
	100000-499999	64	19	21	4	21
	500000 i więcej mieszk.	58	15	17	5	27
Wykształcenie	Podstawowe	56	12	18	4	26
	Zasadnicze zawodowe	68	24	22	4	15
	Średnie	61	20	17	6	26
	Wyższe	68	18	12	4	31
Forma własności ukończonej uczelni	Publiczna	66	18	13	5	31
	Niepubliczna	78	21	7		29
Tryb ukończonych studiów	Stacjonarny	60	14	19	7	31
	Niestacjonarny	81	25	2		31
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	65	17	18	5	32
	Średni personel, technicy	60	25	13	16	22
	Pracownicy adm.-biurowi	68	20	12	6	27
	Pracownicy usług	64	16	15	3	30
	Robotnicy wykwalifikowani	68	26	21	6	18
	Robotnicy niewykwalifik.	55	15	11	6	24
	Rolnicy	71	22	13	6	25
Pracujący na własny rach.	43	22	22	13	23	
Bierni zawodowo	Renciści	68	16	23	2	23
	Emeryci	52	17	21	3	26
	Uczniowie i studenci	66	13	17	2	25
	Bezrobotni	74	18	12	1	16
	Gospodynie domowe i inni	69	26	20	3	22
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	67	22	9	8	26
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	67	22	20	7	31
	sekt. pryw. poza rolnict.	60	20	20	6	22
	prywatnym gosp. rolnym	68	23	15	6	23
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	73	24	14	1	23
	501-750	61	12	20	5	22
	751-1000	65	21	20	5	22
	1001-1500	59	16	17	4	29
	Powyżej 1500 zł	62	18	20	6	28
Ocena własnych war. mater.	Złe	74	23	14	3	18
	Średnie	58	18	19	4	22
	Dobre	64	19	17	6	28
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	47	21	21	4	27
	Raz w tygodniu	65	19	19	6	26
	1-2 razy w miesiącu	65	20	14	3	19
	Kilka razy w roku	66	19	16	4	26
	W ogóle nie uczestniczy	55	15	16	5	20
Poglądy polityczne	Lewica	63	14	17	3	31
	Centrum	62	22	19	5	21
	Prawica	65	18	17	7	27
	Trudno powiedzieć	63	18	15	2	21

Tabela 2 cd.

		Jak Pan(i) sądzi, czym kierują się młodzi ludzie rozpoczynając naukę na wyższej uczelni? Dlaczego idą na studia?					Liczba osób
		Dyplom wyższej uczelni	Uległość, konformizm	Niedojrzałość	Inne	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		13	7	7	2	4	1010
Płeć	Mężczyźni	12	8	8	2	4	489
	Kobiety	13	5	6	2	5	521
Wiek	18-24 lata	17	11	7	2	6	119
	25-34	13	6	8	2	2	204
	35-44	15	8	10	3	2	172
	45-54	14	5	6	2	3	166
	55-64	11	3	5	2	4	175
	65 lat i więcej	7	7	5	1	7	174
Miejsce zamieszkania	Wieś	12	4	7	1	5	398
	Miasto do 19999	12	5	5	1	6	156
	20000-99999	12	9	7	4	3	181
	100000-499999	15	6	10	2	3	168
	500000 i więcej mieszk.	11	16	6	2	1	107
Wykształcenie	Podstawowe	9	5	4	3	10	219
	Zasadnicze zawodowe	13	3	3	2	3	253
	Średnie	11	7	9	1	3	339
	Wyższe	18	12	12	2	1	199
Forma własności ukończonej uczelni	Publiczna	19	11	13	2	1	168
	Niepubliczna	15	13	5	3		30
Tryb ukończonych studiów	Stacjonarny	17	12	13	3	2	121
	Niestacjonarny	21	7	10	1		75
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	16	12	14	3		91
	Średni personel, technicy	11	16	8	4		39
	Pracownicy adm.-biurowi	17	13	13	1		68
	Pracownicy usług	13	1	12	3	7	67
	Robotnicy wykwalifikowani	8	2	5	5		111
	Robotnicy niewykwalifik.	15	12	2		7	59
	Rolnicy	11		4	2	7	62
	Pracujący na własny rach.	14	7	7		8	40
Bierni zawodowo	Renciści	12	3	4	1	4	69
	Emeryci	6	7	6	1	7	199
	Uczniowie i studenci	21	13	10	3	2	61
	Bezrobotni	16	2	3	2	5	97
	Gospodynie domowe i inni	16	6	4	2	4	47
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	14	9	8	3	2	132
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	12	7	12	2	2	98
	sekt. pryw. poza rolnict.	12	8	8	3	3	223
	prywatnym gosp. rolnym	13		5	2	9	61
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	11	3	6	1	4	146
	501-750	14	6	5	4	3	99
	751-1000	10	5	4	1	3	166
	1001-1500	10	7	10	2	4	146
	Powyżej 1500 zł	11	17	7	2	3	166
Ocena własnych war. mater.	Złe	8	4	5	4	4	138
	Średnie	14	4	7	2	5	451
	Dobre	12	10	7	2	3	421
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	9	7	6	2	7	56
	Raz w tygodniu	11	6	6	1	4	447
	1-2 razy w miesiącu	16	6	8	1	5	163
	Kilka razy w roku	14	7	7	2	3	225
	W ogóle nie uczestniczy	11	10	8	8	5	119
Poglądy polityczne	Lewica	16	9	7	1	1	161
	Centrum	13	6	7	3	3	369
	Prawica	13	10	7	2	3	268
	Trudno powiedzieć	8	2	7	2	10	212

Tabela 3

		Czy ogólnie rzecz biorąc:			Liczba osób
		dplom wyższej uczelni ma dziś dużą wartość na rynku pracy	dplom wyższej uczelni ma dziś małą wartość na rynku pracy	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		38	57	5	1009
Płeć	Mężczyźni	37	56	6	489
	Kobiety	38	57	4	520
Wiek	18-24 lata	41	56	3	119
	25-34	37	62	1	204
	35-44	39	55	6	172
	45-54	37	56	7	166
	55-64	33	61	6	175
	65 lat i więcej	41	49	10	172
Miejsce zamieszkania	Wieś	38	55	6	397
	Miasto do 19999	31	62	8	156
	20000-99999	39	58	3	181
	100000-499999	38	57	5	168
	500000 i więcej mieszk.	43	54	3	107
Wykształcenie	Podstawowe	39	51	10	218
	Zasadnicze zawodowe	42	50	8	253
	Średnie	36	61	3	339
	Wyższe	33	66	1	199
Forma własności ukończonej uczelni	Publiczna	31	68	1	168
	Niepubliczna	43	57		30
Tryb ukończonych studiów	Stacjonarny	35	64	2	121
	Niestacjonarny	30	70		75
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	34	64	2	91
	Średni personel, technicy	50	50		39
	Pracownicy adm.-biurowi	31	68	1	68
	Pracownicy usług	32	64	4	67
	Robotnicy wykwalifikowani	41	54	5	111
	Robotnicy niewykwalifik.	42	52	6	59
	Rolnicy	44	49	7	62
Bierni zawodowo	Pracujący na własny rach.	20	74	6	40
	Renciści	32	60	8	69
	Emeryci	39	52	9	198
	Uczniowie i studenci	35	65		61
	Bezrobotni	42	50	8	97
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	49	49	2	47
	inst. państw., publicznej	33	63	3	132
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	36	57	7	98
	sekt. pryw. poza rolnict. prywatnym gosp. rolnym	37	61	2	223
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	35	56	8	146
	501-750	45	51	4	99
	751-1000	40	55	4	166
	1001-1500	38	58	4	146
	Powyżej 1500 zł	38	60	2	166
Ocena własnych war. mater.	Złe	40	56	4	138
	Średnie	36	57	7	450
	Dobre	39	57	4	421
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	49	50	1	56
	Raz w tygodniu	37	56	7	446
	1-2 razy w miesiącu	34	62	4	163
	Kilka razy w roku	40	56	4	225
	W ogóle nie uczestniczy	38	57	5	119
Poglądy polityczne	Lewica	39	58	3	161
	Centrum	38	58	4	369
	Prawica	40	55	5	267
	Trudno powiedzieć	34	55	11	212